

KIZILDELI SÜREKLERİNDE OKUNAN NEFESLER

(NEFESES IN KIZILDELI TRADITION)

Derleyen: Refik ENGİN

Düzenleyen: Arş. Gör. Tazegül DEMİR

ÖZET

Alevi- Bektaşî kültür yapısı içinde şiir ve şiir türlerinin yeri çok önemlidir. Çünkü bu kültüre ait öğretilerin hem yaşatılması hem de nesilden nesle aktarılması bakımından şiire ihtiyaç duyulmaktadır. Şiirler kimi zaman bestelenmiş şekli kimi zamansa sözlü olarak cemlerde okunmakta, bu yolla kültüre ait özelliklerin hatırlanması sağlanmaktadır. Şiir türleri içinde Alevi- Bektaşî öğretisi için en önemli olan tür “nefes”tir. Bugün birçok Alevi topluluğu ifade edilen şiirlerin tamamını “nefes” olarak nitelendirmekte ve öğretinin aktarım aracı olarak nefeslere büyük önem vermektedir. Anadolu’da yaşayan her Alevi ocağı bu tür nefeslere sahiptir ve kendi ocaklarını temsilen bu nefesleri yaşatmaktadır. Bugün Kızıl Deli Ocağı olarak geçen ve Hacı Bektaş Veli Dergâhı’ndaki 12 posttan biri olan “Aşçı Postu”, Kızıl Deli Sultan’a ait olduğu bilinen ocakta da okunan nefesler mevcuttur. Bu çalışmada kızıl deli ocağına ait nefeslerin derlemesine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kızıldeli, nefes, süre, Alevi, Bektaşî.

ABSTRACT

Poem and the types of poetry have an important place in Alevi-Bektashi culture. Poem is needed in order to transfer doctrine belonging to this culture and keep them alive. The poems are sometimes sung in a musical way or read orally in cem rituals, so cultural components of this culture are remembered. Among these poetry types, “nefes” is the most essential one for Alevi-Bektashi doctrine. Today most of Alevi societies call all these poems as “nefes” and give a huge importance them as a means of transferring their doctrines. All of Alevi associations in Anatolia have these kind of nefeses and keep them alive on behalf of their associations. There are some nefeses sung in the association of Kızıl Deli Sultan called “Aşçı Postu,” which is named Kızıl Deli Association today and which is one of the 12 posts (the position of a sheikh in a dervish order) in Hacı Bektash Veli dervish lodge. In this study, the compiling of the nefeses belonging to Kızıl Deli Association.

Key Words: Kızıl Deli, nefes , Alevi, Bektashi, tradition

Giriş

Hem Alevi-Bektaşî öğretisinde kullanılan hem de edebî bir terim olarak geçen “Nefes, Alevi-Bektaşî şairlerince söylenen âyin-i cem’lerde, diğer toplantılarda (ikrar ve kurban âyini vb. gibi) kendine has bir beste ile okunan, böyle okunmak için yazılmış şiirlere denir. Şekil itibarı ile koşmalar gibi dörtlülüklerle yazılır. Konusu ekseriya tasavvuf, Şia akideleri, tarikat akideleri ile ilgilidir. İçlerinde lirik mahiyet gösterenleri de vardır. Bektaşiler aşktan, didardan, sakiden, badeden, azizlerin menkıbesinden, yoldan, erkândan bahseden manzumelere nutuk, bestelenmiş olursa nefes derler. Bu nefeslerin içinde on iki imamın adları geçerse düvaz, Hz. Peygambere övgü olarak yazılmışsa na’t-ı nebi, Hz. Ali’ye övgü ise na’t-ı Ali, Hz. Hüseyin’in matemini dile getiriyorsa mersiye denir (Dergâh, 1990: 5; Koca, 1987: 5; Kılıç, 2006, 29). Nefesler, cem törenlerinde Alevi-Bektaşî öğretisinin sürekliliğini sağlamak bakımından son derece önemlidir. Zira bu yolla cemlerde yaşanan gelenekler kuşaktan kuşağa aktarılmakta, sözlü gelenek nesiller arası bir yapı göstermektedir. Koca ve Onaran’a (1987: 7-8) göre nefeslerin Alevi- Bektaşîlik için önemli olması şu şekilde ifade edilir: *Erenlerin baş çeşmesi, evliyalar hünkârı Hacı Bektaş-ı Veli’nin bitmez tükenmez aşk pınarından fışkıran sevgileri sazla, sözle dile getiren ozanların nefeslerini kutsal şölenlerde, Ali sofrasında canlar coşkuyla ve zevkle okurlar. Bu nefesler notaya alınmadığı için (daha sonra bir kısmı notaya alınmıştır ki bu kitabın hazırlanış amaçlarından biri de budur) ezgileri belleklerde korunmaya çalışılır. Çoğu zaman ezgilerin orijinalliği yitirilerek yerel lehçelerde (bu terim ağız olmalı) tahrip edilir. Halk müziği ile karıştırılır. Aslında bu müzik türü (Hulk) müziğidir. Yapısında kutsallık vardır. İnsanın ruhunu mana evrenlerine yükselterek madde cenderesinden kurtarır. Gönüllere neşe, fikirler genişlik, gözlere aydınlık verir. İnsanı yaratıcısına yaklaştırır. İnsanları sevmeyi öğretir. Yaşama bağlar. Kötülüklerden arıtır. Çalışmayı yeğler. Nazenin eğitim düzenininin bir parçasıdır. Türk insanının Horasan’dan Küçük Asya’ya ve Balkanlara taşıdığı kültür mirasının yenilemiş bir uzantısıdır.*

Nefeslerin Alevilik için önemi çok eski yıllardan süregelenmektedir. Nitekim nefeslerin “katlı anlatım” denilen bir anlatım tekniği söz konusudur (Kılıç, 2006, 29). Katlı anlatımdan kasıt, nefeslerde yer alan kelime ve terimlerin anlam bakımından her okunuşta dinleyicide yeni bir çağrışımla oluşturabilmesi özelliğidir. Bu yolla okuyucu nefesi seslendirdiğinde dinleyiciler, nefesin bağlamından hareketle belki de kendileri için o anda gerekli olduğunu düşündükleri şeyleri almakta ve bu yolla cem ayinlerinin amacı yerine gelmektedir.

Nefeslerin dili genellikle sade bir Türkçedir. Başta 11’li hece vezni olmak üzere 7’li, 8’li hece vezniyle yazılırlar. Aruz vezni ile yazılmış olanları da vardır. Nefeslerde konular her zaman özel bir anlatım tarzıyla, kelimelerin mecazî kullanımlarıyla işlenmektedir. Örneğin, çok kullanılan içki (dem, bade, dolu) manasına gelen kelimeler mürşidin irşadı; meyhane, irşad alınan yerdir. Bu mecazî kullanımın Bektaşî öğretisini Bektaşî olmayanlardan saklama ya da nasipli Bektaşînin aklını kullanarak yolun öğretilerini algılamalarını sağlamaktır (Kılıç, 2006, 29).

Koca (1990:4-6) nefesleri içerik özelliklerine göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma şöyledir:

- ▶ Tanrı sevgisi ve Tanrı'nın özünden özüne olan kutsal sevgi,
  - ▶ Bu kutsal sevgiden (hubb-i zâti) evrenin yaratılmış olması,
  - ▶ Kutsal sevgi gereği ile Muhammed–Ali'nin oluşması,
  - ▶ Allah–Muhammed– Ali sevgisinin, bir bütün olma gerçeği,
  - ▶ Bu sevgiden birinin eksikliğiyle, insanın bayağılaşması, bu sevgi arınması gerektiği,
  - ▶ Ehl-i Beyt'in, arı ve arıttıcı olması nedeniyle, insanın “masum” olan “On iki İmama” bağlama gereği,
  - ▶ İnsanın Tanrısal gerçeği bulabilmesinin ancak kâmil insanın eğitimiyle olabileceği,
  - ▶ Üçler, beşler, kırklar diye tanımlanan “gaip” Erenlerin Tanrısal tasavvuf için görevlendirilmiş olduğunun bilinci
  - ▶ Şehit katarının başbuğu, İmam Hüseyin ve onun kişiliğinde bütün şehidler için yas tutma, onları ağıtlarla anma, gözyaşlarıyla yasını yenileme, kan dökücü zalimleri lânetleme, yalancı ve çıkarıcıları kınama,
  - ▶ Vahdeti vücud, yani varlığın birliğini anlama, nokta ve harflerdeki sırları çözme,
  - ▶ Tanrı dostları olan, Evliyalara saygı göstermenin Müslümanlığın gereği olduğu, bu velilerin olağan üstü hayat hikâyelerini dile getirme,
  - ▶ Hacı Bektaş Veli'nin, İmam Ali ile özdeşmesi,
  - ▶ Peygamber ailesi Âl-i Muhammed'in, Kur'an ile ikiz tev'âmân olması dolayısıyla, Peygamber ailesinin, Kur'an ailesi olduğu,
  - ▶ Özün zâtın, niteliklerin sıfâtın ve ef'alın birliğini akılsal ve duygusal âlemde idrak etme,
  - ▶ Her canlının tekrar Tanrı'ya döneceğini, Tanrı'nın gerçek sevgili olduğunu, kavrayan bir âşğın, o gerçek sevgiliye naz ve niyaz ile manada söyleşide bulunma, Tanrı'ya yaklaşmak korku ile değil, ancak sevgiyle olacağından teklif ve tekâlüften kurtulma,
  - ▶ Tarikatın yol, yöntem, töre ve aktörlerinin tanıtılması ve öğretilmesi
- Çalışmada Kızıldeli sürelerinde okunan nefeslere yer verileceğinden bu ocak hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

Kızıldeli olarak da bilinen Seyyid Ali Sultan, Sarı Saltuk gibi Rumeli'nin fethine katkı yapmış tarihi ve aynı zamanda efsanevi bir şahsiyettir. Hem tarihi hem de sözlü kaynaklar, onun on dördüncü asırda dünyaya gelerek on beşinci asrın başlarına kadar yaşamış olduğuna ve Hacı Bektaş Veli'yle ilişkisine dikkat çekerler. Özellikle Alevi-Bektaşî kültüründe Kızıldeli, Hacı Bektaş Veli yolunun takipçilerinden birisi olarak geçer (Yıldırım, 2007: 157). Seyyit Ali Sultan, Horasan Erenlerinden Hüseyin Ata'nın oğludur. Ahmet Hamdi Zeza Paşa'nın Mısır'da Arapça olarak basılmış kitabında “Hızır Lale, Seyyit Ali Sultan” olarak yazılmış olup, resmin altında Seyyit Hüseyin Ata oğlu Seyyit Ali Sultan diye yazmaktadır. Hızır Lale diye lakaplaşmıştır. Doğum tarihi m. 1310; ölüm tarihi m. 1402'dir.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda Kızıldeli sürelerinde okunan nefeslere geçebiliriz. Kızıldeli erkânında Muharrem ayında okunan mersiye Safi'nin yazmış olduğu mersiyedir. Bu mersiye Ali Koç Babalılarda da aynen okunmaktadır. Bununla ilgili ayrıntılı bilgi Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Veli Araştırma Dergisi'nin Ali Koç Baba Özel Sayısında (Yıl: 2004 Sayı: 31) verilmiş ve bu mersiye'nin bir bölümü bu sayıda yer almıştır. Ancak ilgili mersiyede

eksikler olduğu için bu yazıda mersiye'nin tamamına ver vereceğiz. Ayrıca aynı mersiye'nin Ramazan Balkan'ın kitabında da yer aldığını da tespit etmemize rağmen, aynı inanca sahip Bulgaristan'da, Yeşil Abdal muhiplerinde de varlık gösterip göstermediği konusunda bilimiz mevcut değildir.

MERSİYE: ¹

Ey cân ü dil serrîrine sultân yâ Hüseyin
Vey Kerbelâ'da şâh-ı şehidan yâ Hüseyin

Çeşm-ü çerâğ-ı âleme nûr-i cemâl-i Hak
Cân-ı cihâna rahmet-i Rahmân yâ Hüseyin

Ruşen yüzünde sûre-i Veşşemsi Vedduhâ
Şânında nâzil ayet-i Kur'ân yâ Hüseyin

Hüsnün gülünde olmaya bir berg-î sebze
Bâğ-ı behişt ü ravza-i Rıdvân yâ Hüseyin

Hâl-i ruhin katında şehâ seng-i rîzedir
Dürr-i adenle lâ'l-i Bedahşân yâ Hüseyin

Ceddin Resûl-i pak atan Şâh-ı Mürtezâ
Ammin imâm-ı din Şeh-i merdân yâ Hüseyin

Ey nûr-i çeşm-i Fâtıma mahbûb-i ins ü can
İnletti bizi mihnet-i devrân yâ Hüseyin

Mâh-i Muharrem erdi dem-i mâtem oldu âh
Oldu bu ayda gün gibi pinhân yâ Hüseyin

Kan ağladı felekte şafak şefkatinde âh
Ol dem ki ettiler seni kurbân yâ hüseyin

Devr-i zamâne döndü vü âlem yıkıldı san
Tuttu cihânı nâle vü efgan yâ Hüseyin

Mâtem donunu geydi bulutlar bölük bölük
Bâran gamında koptu vü tûfân yâ Hüseyin

Gökler boyandı mâteme gün geydi kareler
Mahv oldu orada meh-i tâbân yâ Hüseyin

Yırttı yüzünü nâhûn-i hasretle mihr-ü mâh
Ağladı yer ü gök sana yeksan yâ Hüseyin

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Koca, 1990: 208-210.

Çerhin büküldü beli vü sındı sitâresi
Encüm saçıldı yere çü bârân yâ Hüseyin

Deryâlar acıdı sana akar sular dahi
Taşlar alup döğündü firâvân yâ Hüseyin

Kanlar döküp figan ile her kişi der ki âh
Kani ne oldu sevgili cânân yâ Hüseyin

Gül gibi çehre kana boyandı firâk ile
Çâk etse tân mı gonca giribân yâ Hüseyin

Sünbül saçını çözdü vü gül gitti kendinden
Süsen elinde hancer-i bürrân yâ Hüseyin

İder zebân-i hâl ile kim kangı yerededir
Şimr-i lâin ü nekbet-i Mervân yâ Hüseyin

Âl-i Resûl'e kangı yere kara böyl-eder
Olsun Yezid'e lâ'net-i Yezdân yâ Hüseyin

Her kim seni vü âlini can gibi sevmese
İtten beterdir ol nice insân yâ Hüseyin

Bezm-i gamında âteş-i hasretle yanmıyan
Olsun hemişe ney gibi nâlân yâ Hüseyin

Derdâ ki tâs-ı çerhi felek hânedânına
Gâhi içirdi zehr gibi kan yâ Hüseyin

Sen dest-i Kerbelâ'da susuz bunda âh ü vah
Yere mi geçti çeşme-i hayvân yâ Hüseyin

Dervişim âstânına yüz süre gelmişim
Şâh-ı keremsin eylegil ihsân yâ Hüseyin

Mahşer gününde el benim etek senin şehâ
Komağil anda teşne vü üryân yâ Hüseyin

Kandır şerâb-ı kevsere SÂFi kulunu sen
Geydir libâs-ı hulle-i Rıdvân yâ Hüseyin

Rahmeti seni sevüb yoluna can verenlerin
Olsun hemişe hil'ati elvân yâ Hüseyin

Olsun sana vü aline Rûhül-emin müdâm
Kerûbiyanlar hamd ü senâhân yâ Hüseyin.

Kızıl deli muhiplerinden ve Mürşitlerinden topladığım nefesler 200 âdeti aşkındır. Nefesler kendi aralarında çeşitli adlar almaktadır. Bunlara birer örnek yazıyoruz. Bu nefeslerin Trakya'da Yunanistan'da, Bursa'da ve İstanbul'da aynen söylendiğini kaynak kişilerimizde söylediler. Yunanistan'dan merhum Hasan Çengel tarafından getirilen nefes defteri ile bizim Trakya'dan topladıklarımız arasında pek farklılık olmamakla beraber bazı nefeslerin ezberden yazılmaları nedeniyle hatalara rastlamaktayız.

Nefesleri Kızıl Deli erkânındaki adları ile yazıyoruz.

ÜÇLER NEFESİ

İlk evveli şu dünyaya
Hak Muhammed Ali geldi
Yüz bin erden yüz çevirmez
Ol şahıma dolu geldi

Ali'mdir gaziler başı
Hızır nebiler yoldaşı
Ali'm simalı bir kişi
Eyüp Sultan gazi geldi

Neylediler ne ettiler
Yusuf'u kuyuya attılar
Hem aldılar hem sattılar
Kurtlara bühtan ettiler
Mısıra Sultan ettiler

Garip bülbül nesne bilmez
Abu Kevser içen ölmez
Kâfir Müslümanı yenmez
Çok ezelden yenile geldi
Dinsizler imana geldi

PİR SULTAN'IM söyler ancak
İndi Muhammed e sancak
Ali'm düldülüne binecek
Yüz bin kâfir dine geldi.

TEKLİF NEFESİ

Bizden selam olsun sofı canlara
Vücudun şehri ni yuyanlar gelsin
Yedi kat yerlerden yedi kat göğe
Onun binasını kuranlar gelsin

Sofuluk dediğin kolay bir iştir
Erenler görgüsü bir mubah düştür
Ne kolu var ne kanadı uçan bir kuştur
Ol kuşun adını bilenler gelsin
Pirimi sorarsan Ali'dir Ali
Altın'dan çaktırmış düldülün nalını
Kırk arşın kuyudan dergâhın yolu
O yolu erkânı bilenler gelsin
Biz de ikrar verdik gerçek Veliye
Tanrı'nın aslanı Hazreti Ali'ye
Sakinin elinden sunduk doluya
Gönüller pasını silenler gelsin

PİR SULTAN'IM Haydar özümüz darda
Saklayalım Hak için Mürvet nazarda
Kazılmadık mezar çıkmadık cana
(çıkmadık cana kazılmadık mezar)
Onun cenazesini yuyanlar gelsin.
Onun namazına duranlar gelsin.

SOFRA NEFESİ

Gel deli gönül benlikten geçelim
Özümüzü Hakka teslim edelim
Deste post eylemiş yalan dünyayı
Meydana sofraya koydular ye diye

Muhammed hakkın nurundan olunca
İnleşir Yezitler Ali'm gelince
Bir talibin noksan yerini bulunca
Verirler üstat ellerine yuğ diye

Mansur perde olmuş hak için darda
Gönül intizar ah ile zorda
On iki İmam tutsak olmuş şol yerde
Hasan Hüseyin de çağırır su diye

Gel varalım ela gözlü dedeme
Yüz sürelim ol yüzü nurlu hüdama
Yol varınca sorarlarsa âdeme
Gel pirime sen cevap eyle şu diye

Şu dünyada ağlayıp güle gel
Erler makamında kendini bula gel
PİR SULTANIM insan olda yola gel
İnsan olmayana söylerler ol diye
Gel Âdem olmayan sürerler hoy diye

DONANMA* İçer Nefesi

Gel girip içeriye erkân isteyen
(kırklar meydanın erkân isteyen)
Arıtsın kalbini gelsin otursun
Erenler, önünde lokma sunanlar
Hicap perdesini döksün otursun

Bir lokma sunarlar anın nargı var
Talipten talibe yolun farkı var
Yol içinde türlü türlü görgü var
Her kardeş görgüsünü görsün otursun

İkrar verdik geldik girdik araya
Hatır yıkıp göz eyleme saraya

Ali üstat verir seni göreye
Çeliğin darbına duran otursun

Evvel gerek olmuş mürebbi minnet
Mürebbi farz olmuş musahip sünnet
Farzı farz eylemiş sünneti sünnet
Her kardeş akranının bulsun otursun

PİR SULTANIM HAYDAR kandilde nura
Er gerektir erenler yolun süre
Mümin Müslim derildiler bir yere
Muhabbet göllüne dalan otursun

DONANMA*

Dolandım dolandım yol bulamadım
Bir derde uğradım kurtulamadım
Acep Ali'm bize yol verir mi ola
Erenlerde bize yol verir mola

Ali'nin cismine derler gülün tazesi
Mümin Müslim üleştirir mezesin
Âşık irfan sohbetinde gezersin
Acep Ali'm bize yol verir mola
Erenlerde bize yol verir mola
Ali'min cismine derler gülün baharın
Yol içinde pişirirler buharın
Açılmış bahçenin meyvesi narın
Acep Ali'm bize yol verir mola
Erenlerde bize gül verir mola

Ali'nin cismine derler gülün hasını
Bahçede dinlerler bülbülün sesini
Dinleyelim atalar nefesini
(Âşık dinler misin evliya nefesini)
Acep Ali'm bize yol verir mola
Erenlerde bize gül verir mola

Aşkın kitabına almış okuna
Bu gün dostun aynasına bakına
PİR SULTANIM derki güller kokula
Acep Ali'm bize yol verir mola
Erenlerde bize gül verir mola

BİRLİK NEFESİ

Gelin özümüzü sitem edelim
Hile ile hurda ile yalan hal olmaz
Üstat nazarında doğru varalım
Yalan söyleyenler hakkın kulu olmaz

Hak ile Hak olalım aynı
Rehber önünce kılalım tapu
Arıda birlikte yaparlar yapı
Birlikte bitmeyen arının balı olmaz

Ne güzelce hal imiş haller içinde
Ne tatlı dil imiş diller içinde
Tarikler içinde yollar içinde
Muhammed Ali'nin yolu gibi yol olmaz

PİR SULTANIM Haydar özümüz sırdır
Görmez yezidin g özlere kördür
Erenlerin yolları kaimdir birdir
Hülyanın her tepe yolu bulunmaz

TALİP NEFESİ

Erenler ilminde talip olursun
Ört gördüğünü işittiğini söyleme
Zahir batını cümle bilirsin
Ört gördüğünü işittiğini söyleme

Onun için nasihat ederler pirlir
Kula kul işittiğini söyleme derler
Beyan olur sana hep gelirler
Ört gördüğünü işittiğini söyleme

Yalan söyleme yalancı veli olmaz
Yalan sözden veliye hiç hata gelemez
Yalan söyleyenler mevlasın bulmaz
Ört gördüğünü işittiğini söyleme

Hakkın bir talibi alıp getirme
Mehtabı ile gayen dile getirme
Elin ile almadığını koma getirme

Ört gördüğünü işittiğini söyleme
Uluya hürmet eyle küçüğe izzet
Dünyayı Fethi'yle varı iken fırsat
Muhammed Ali'den kaldı emanet
Ört gördüğünü işittiğini söyleme

PİR SULTANIM kendin kendini eyle
Birlik eyleme dervişlik eyle
Bildığın var ise nefeste söyle
Ört gördüğünü işittiğini söyleme

BOLLUK NEFESİ (TALİP KATMA)

Kurbanlar tığlanıp gülbank çekildi
Gaflet uykusundan uyana geldim
Dört kapı sancağı anda dikildi
Üryan büryan olup meydana geldim
Evvel eşliğine koydum başımı
İçeri aldılar döktüm yaşımı
Erenler yolunda gör savaşıma
Cân-ü baş koyarak kurbanı geldim

Ol demde uyandı batın çırağı
Rehberim boynuma bent etti bağı
Üç adım ileri attım ayağı
Koç kurban dediler imana geldim

Dört kapı selâmın verip aldılar
Pirin huzuruna çekip geldiler
El ele el Hakka olsun dediler
Henüz masum olup cihana geldim

Pirim kulağıma eyledi telkin
Şah-ı Velayete olmuşam yakın
Mezhebim Caf'er-i Sâdık-ul metin
Allah dost eyvallah peymanı geldim

Özüm darda yüzüm yerde durmuşum
Muhammed Ali'ye ikrar vermişem
Sakahüm emrini onda görmüşüm
İçip kana kana mestane geldim

Yolumuz On iki İmama çıkar
Mürşidim Muhammed Ahmet-i Muhtar
Rehberim Ali'dir sahib Zülfikâr
Kulundur ŞAHİYA divanı geldim.

MUHARREM NEFESİ

Matem aylarında şehit düşüldü
Akan damarında al kan bulundu
Tutmayanlar zahir batın anıldı
Erenler onlara hasım olunuz

Ümmi Gülsüm Zeynep yatır kândadır
Şehriban yasımı tutar Fatma ândadır
Hatice Kübra Zühre kandadır
Hiç solmaz benizleri gül gibi durur
Erenler evliyalar yolunca gider
Birini tutana Hak yardım eder
İkisini tutanın önünce gider
Böyle nasip oldu mu mümin olana
(günden güne onun yüzü sararır

Üçünü tutana soru sorulmaz
Dördünü tutana azap buyrulmaz
Beşini tutana sual sorulmaz
Böyle nasip olmuş mümin olana

Altısını tutanlar bunda Hak olur
Yedisini tutanın kalbi pak olur
Sekizini tutanlar cömert hal olur
Böyle nasip olmuş mümin olana

Dokuzda soyunup donlar yağulur
Onunda arınıp esvap giyilir
On birini tutanlara kurban buyrulur
Böyle nasip olmuş mümin olana

PİR SULTANIMIZ yüreklerimiz gümledi
Mümin olan canlar böyle dinledi
On ikisi tutanların aşî kaynadı
Böyle nasip olmuş mümin olana.

KARDEŞ OLMA NEFESİ (MUSAHİP TUTMA NEFESİ)

Hak Muhammed Ali üçü bir nurdur
Onların kurduğu doğru yoldur,
Onlarda ikisi hem üçü birdir
Söyleyen Muhammed söyleten Ali

İki musahip birbirine demez bahane
Atarlar onları bir ıssız hana
Varıp cehennemın narında yana
Söyleyen Muhammed söyleten Ali
İki musahip birbirine demse beli
Onlara şefaata eylemez Ali
Cehenneme çıkar onların yolu
Söyleyen Muhammed söyleten Ali

İki musahip birbirine etmese özü
Dünyadan ahi ret e ederler özü
Cihan iti gibi karadır yüzü
Söyleyen Muhammed söyleten Ali

İki musahip birbirine nice bozula
Hakikat defterine lanet yazıla
Balı alınmış arı gibi süzüle
Söyleyen Muhammed söyleten Ali

İki musahip birbirinden evin ayıra
Tanrı onların temelini devire
Erenler lokmasını ol haram kıla
Söyleyen Muhammed söyleten Ali

Musahip elinden tutmasa bir can
Sığmaz Ayn-ı ceme can verse kurban
Hakikat aşığı pirim PİR SULTAN
Söyleyen Muhammed söyleten Ali
Onlar kurdular dergâhı yolu.

DİNLEME NEFESİ

Seher vaktinde kalktım uyandım
 Kuşlar zamandan cümbüşe geldim hü hü
 Dağlarla konuştum ikrarım verdim
 Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır hü hü

Baktım sular coşa huruca gelmiş
 Kayalar zevk ile vuruşa gelmiş
 Kâinat el ele tutuşa gelmiş
 Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır hü hü
 Bir göz gördüm kaftan kafa balkıyor
 Bir kuş gördüm Ali İmran okuyor
 Bir damla su gördüm bahre akıyor
 Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır hü hü
 Bir meclis kurulmuş gelenler gelmiş
 Hakikat yoluna erenler gelmiş
 On iki İmamları görenler gelmiş

BOLLUK NEFESİ

Akıl ermez Yaradan'ın sırrına
 Muhammed Aliye indi bu kurban
 Kurban olayım kudretin nuruna
 Hasan Hüseyin'e indi bu kurban

Ol zaman Zeynel'in destinde idim
 Muhammed Bakır'ın dostunda idim
 Cafer-i Sadık'ın postunda idim
 Musa Kazım Rıza ya indi bu kurban

Muhammed Taki'nin nurunda idim
 Ali-yül Naki'nin sırrında idim
 Hasan-ül Askerin darında idim
 Muhammed Mehdi'ye indi bu kurban

Aslı Şahı Merdan güruhu Naci
 Hakikate bağlı bu yolun ucu
 Senede bir kurban talibin borcu
 Muhammed Mustafa ya indi bu kurban

Tarikattan Hakikate geçenler
 Cenneti alaya hülle serenler
 Muhammed Ali'nin yüzün görenler
 Erenler aşkına indi bu kurban

ŞAH HATAYI'M der bilir mi her can
 Kurbanın üstüne yürüdü erkân
 Tırnağı teşbihtir kanıda mercan
 On iki İmama indi bu kurban

Semah açılışı evveli söylenir.

Sarpa ekerler arpayı
 Bizde beslerler körpeyi
 Açın sakiler ortayı
 Meydan dönmeye geldim
 Muhabbet sürmeye geldim

SEMAH NEFESİ

İlk evveli şu dünyaya
 Yeşil giyip gelen kimdir
 Mağripten atılan topu
 Mısır'da çelen kimdir

Ateş yanıp tutuşmadan
 Kazan kaynayıp taşmadan
 Ana rahmine düşmeyen
 Doğmadan ölen kimdir

Terazi nizam kuruldu
 Hak gazi oldu varıldı
 Aslımız nerden soruldu
 Çamurumuzu çalan kimdir

Hacılar Allah yolunda
 Onlar Arafat dağında
 Kırk yıl balık kursağında
 Kendi canını alan kimdir

Baykuş konar viranlığa
Kırk yıl kalmış karanlığa
Yiğit gelir yaranlığa
Ol Hamza'yı alan kimdir

Halil Hamza onlar üçü
Uçmaktır Kâbe'nin içi
İsmail'e inen koçu
Bıçak vurup çalan kimdir

PİR YEŞİL ABDAL gül Ali'nin
Dünyalar oldu Veli'nin
En sonunda Azrail'in
Kendi canını alan kimdir

MATEM NEFESİ (Trakya'da tüm Ehli
Beyt tarikatlarında Mevtanın üçü, yedisi
kırkında ve senesinde okunan nefeslere
matem nefesleri denilmektedir.

Ne kaçarsın ölümden tutarlar seni
Ol faniler gibi soyarlar seni
Bir kuru tahta da yunarlar seni
Yalvarırım yunanlara tenim zayıftır
Su dökücü kardeşim halim yamandır

Azrail'im geldi çöktü yanıma
Pençesi ile vurdu tatlı canıma
Koyuvermez döneyim bir yanıma
Yalvarırım yunanlara tenim zayıftır
Su dökücü kardeşim halim yamandır

Azrail'im geldi belim büküldü
Saatine varmadan dilim tutuldu
On senelik damarlarım söküldü
Yalvarırım yunanlara tenim zayıftır
Su dökücü kardeşim halim yamandır

Suyumu koymuşlar kazan dolunca
Kefenimi biçsinler boylu boyunca
Gezmedim dünya da doyup kanınca
Hoşça yunun kardeşim tenim zayıftır

Su koyucu kardeşim halim yamandır.(bu
nakarat Mustafa Barlas'ın defterinde var)

Mezarımın üstünde ufak taşlar
İki bülbül gelmiş niyaza başlar
Kanım helal olsun yedi kardeşler
Yalvarırım yunanlara tenim zayıftır
Su dökücü kardeşim halim yamandır

PİR SULTAN'IM dört kardeş kabrim
kazarlar
Annem deli olmuş dağlarda gezer
Babam divane olmuş tabutum düzer
Kardeşlerim şaşırmış mezarım kazar
Yalvarırım yunanlara tenim zayıftır
Su dökücü kardeşim halim yamandır

Bu Nefes İzmir Radyosu Ses ve saz
sanatçısı Doç. Dr Hüseyin Yaltırık
tarafından derlenip TRT repertuarına
verilmiştir. Günümüzde radyo ve
televizyonlarda söylenmektedir. Trakya'da
çeşitli varyantları vardır. Biz birbirinden
farklı olmakla beraber farklı kıtaları da
yazdık.

Alıp akılcığımı Hü beni şaşırtma
Emirli kervanımı belden aşırma
Beni sevdiğimden ayrı düşürme
Aman Abdal Musa'm Hü ayletme bizi
Şahım Emir Sultanım hoşça tut bizi

Güvercinlik derler Hü şar'a vardın mı?
Pirimin durduğu yeri gördün mü?
Gözlerimden akan nuru gördün mü?
Gözlerimden akan seli gördün mü?
Aman Abdal Musa'm Hü ayletme bizi
Şahım Emir Sultanım hoşça tut bizi

Zinde vurup kefenimi biçmem
Hısımımdan akrabamdan geçeme
Verme ecel şerbetini içmem
Aman Abdal Musa'm Hü ayletme bizi
Şahım Emir Sultanım hoşça tut bizi

Başıma giydiceğim altın taç gibi
 Enseye dökülmüş saç gibi
 Getirdiler meydana kurban koç gibi
 Aman Abdal Musa'm ağlatma bizi
 Canım Abdal Musa'm incitme bizi

Saçalı koçludur kurbanlar saçalı
 Kokarız koparmayız gülü çiçeği
 TESLİM ABDAL erenlerin köçeği
 Hacı Bektaş erenlerin köçeği
 Aman Abdal Musa'm Hü ayletme bizi
 Şahım Emir Sultanım hoşça tut bizi
 *

Yaz baharın evhamları gelince
 Sürülür muhabbeti Yabalı Babanın
 Kolu kanatları şen olunca
 Kesilir kurbanları Yabalı Babanın

Sağ yanında er yaren Baba makamı
 Vardır orada müminlerin görevi
 Biz ziyaret edelim Göl Babayı
 Kurumaz yerleriyle Göl Babanın

Ganisin göl Babam sende çok gani
 Erliğin göstersen onlara hani
 Evvel ikrar verip sonra dönene
 Çoktur kerametleri Yabalı babanın

Kayalı Baba yükseklerin bekçisi
 Tanrı dağ kur binde gazilerin hep isi
Kızıl Deli cümlemizin bekçisi
 Çoktur kerametleri Kızıl Deli'nin

Çevirme şişinden dur ağacın bitire
 Baba pınarını gören er ne der
 Hacı Recep kuyusu suyu onda giderir
 Çoktur kerametleri Yabalı Babanın

PİR SULTANIM HAYDAR düşme dile
 Sürülür muhabbetleri hem güle güle
 Yabalı babanın himmeti bizle güle
 Çoktur kerametleri Yabalı Babanın

*

Kızıl Deli ocağından yetişmiş halen sağ
 olan, halk ozanı Kemal Özcan diğer adı
 ile Derviş Kemal'in basılmış şiir kitapları
 mevcuttur. Bize mektup ile göndermiş
 olduğu Kızı Deli nefeslerinden bir kaçını
 yazıyoruz.

Cenab-ı Ali'ye gönülden uymuş
 Bektaş-i Veli'ye muhabbet duymuş
 Erenler yoluna başını koymuş
 Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
 Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir

Hacı Bektaş O'nu candan severmiş
 Her zaman; O benim sağ kolum dermiş
 Fethetmek üzere Rum'a göndermiş
 Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
 Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir

Kırk kişi birleşip gitmiş savaşa
 Urum'u fethetmiş bir baştanbaşına
 Kılıcı keskinmiş, işlermiş taşına
 Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
 Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir

Edirne paşası bunu işitmiş
 O yüce kişiye misafir gitmiş
 Bir kap aş'la arpa orduya yetmiş
 Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
 Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir

Mağripten maşrığa görürmüş gözü
 Yaylada var imiş atının izi
 Bir etek kum ile bölmüş denizi
 Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
 Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir
 Pınarı ne kurur , ne de taşarmış
 İki yerde yekesi varmış
 İkisinde birden çerağ yakarmış
 Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
 Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir

DERVİŞ KEMAL derki; Urum'a gelmiş
Türklüğü yaymayı vazife bilmiş
Her iki tekke'de bir anda ölmüş
Sözünü ettiğim Kızıl Deli'dir
Yolunda gittiğim Kızıl Deli'dir
*

Ey yolcular ey yolcular
Yol Muhammet'in yoludur
Dil Muhammet Ali'nindir
Yol Muhammet'in Ali'nindir

Hani eben hani dedem
Ayni yâre sende gidem
Doğru yolu tarif eden
Dil Muhammet Ali'nindir
Yol Muhammet'in Ali'nindir

Olur, bir gün sende yarın
Evin barkın olur talan
Cehennemden çekip alan
El Muhammet Ali'nin elidir
Yol Muhammet Ali'nindir

Yunus Emre'm her pirlerde
Durmaz gezer gönüllerde
Gonca güller bahçesinde
Gezen Muhammet Ali'dir
Gezen Hasan Hüseyin'dir
Pirim Hacı Bektaşî veli

* Yol içinde yol soranlar
Yol Muhammed Ali'nindir
Yetmiş iki din içinde
Din Muhammed Ali'nindir
Hani bizden evvel ön gelenler
Orta namazın kılanlar
Parmağı çeşme olanlar
El Muhammed Ali'nindir

Mümin olanlar seçilir
Âlem'e rahmet saçılır
Bağda biten gül açılır
Gül Muhammed Ali'nindir

Varma yezidin yanına
Cerrah dokunur canına
Lanet yezidin dinine
Din Muhammed Ali'nindir

Söyler PİR SULTANIM söyler
İner aşk deryasını boylar
Gün doğar âleme parlar
Gün Muhammed Ali'nindir
*

Hatam ile yaralandım
Dermanından karelendim
Mürvetimi kabul eyle
Kuma beni dergâhından
Niyazımı kabul eyle
Kuma beni dergâhından

Erenlerin bağlı başım
Akar gözlerimden yaşım
Afet beni can kardeşim
Mürvet i kabul eyle
Kuma beni dergâhından

Erenler demine geldim
Hak dedim de dara durdum
Kurbanı mı kabul eyle
Koma beni dergâhından
Mürvetimi kabul eyle
Koma beni dergâhından
Pir Sultanım hakka durur
Kul olanın budur yolu
Divanına kabul eyle
Koma beni dergâhından
Mürvetimi kabul eyle
Koma beni dergâhından
*

Şu ekberin cemalini görsem
Bilmem ki derdime olur mu çare
Şah İmama Ali ye yüzümü sürsem
Bilmem ki derdime olur mu çare

Şah imam Hasan a canıma atsam
İsmi gider aşıma katsam
Hüseyin'in aşkına oruçlar tutsam
Bilmem ki derdime olur mu çare

İmam Zeynel gibi kırık yol alsam
Aşkın ile senemi uğruna versem
Muhammed Bakır a kalbim bağlasam
Bilmem ki derdime olur mu çare

Caferi Sadık'ın muhip i olsam
Musa i Kazımın katına varsam
Rıza lokmasından yoksula versem
Bilmem ki derdime olur mu çare

Taki ye Naki ye halimi sunsam
İmam Askerin yüzünü görsem
Muhammed Mehdi'nin gölüne kansam
Bilmem ki derdime olur mu çare

Ali Ertekin halini bilsem
Her zaman şükreden sahibi olsam
ol ulu dergaha yüzümü sürsem
Bilmem ki derdime olur mu çare

***

Arzuladım size geldim
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli
Eşiğine yüzler sürdüm
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü

Bahçelerinde gördüm gülünü
Erenler sürsün demini
İmam Rıza Torunu
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü

Güvercin donunda durur
Cümle adetler getirür
Beş taşı şahit getirür
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü

Rehber aradım aradan
Cümle âlemi yaradan
Beş taşı şahit getiren
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü
Pir elinden dolu içtim
Doğdum denize düştüm
CEMAL'inden gördüm geçtim
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü

Kırk budaklı sema yanar
Dolusu içenler kanar
Âşıkların sema döner
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü

Balım Sultan er köçeği
Keser kılıcı bıçağı
Erenlerin bal çiçeği
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü dost Hü

PİR SULTAN'IM gerçek veli
Rahı erenlerden çekmem eli
On iki İmamların yolu
Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hü Dost Hü²

KAYNAKLAR

- DERGÂH. (1990). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.7.
GÖLPINARLI, Abdülbaki. (1963). *Alevî-Bektaşî Nefesleri*. İstanbul.
KILIÇ, Filiz (2006). *Bektaşî Nefesleri Ve Çalçakırlar Köyündeki Örnekleri*, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi Yıl: 13 • Sayı: 39, Temmuz-Ağustos-Eylül- 2006*
KOCA, Turgut. (1987). *Güldeste, Nefesler, Ezgiler*. Ankara..
KOCA, Turgut. (1990). *Bektaşî Alevî Şairleri ve Nefesleri (13.yy.dan 20.yy.a Kadar)*. İstanbul: Maarif Kütüphanesi ve Matbaası A.Ş
YILDIRIM, Rıza (2007): *Rumeli'nin Fethinde ve Türkleşmesinde Öncülük Etmiş Bir Gâzi Derviş Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli) ve Velâyetnâmesi*, Ankara, *Türk Tarih Kurumu Yayınları*.

² Mehmet Can Dede'den yazılmıştır.